

17275 Miközben mind e dolog zajlott,
nagy-nagy szomorúságba hajlott
a bánatos Marke király,
mert neki fájva fáj,
hogy oda jóhíre és felesége.
17280 Lelke-teste keserúsége
napról napra súlyosbodik.
Jó hírnevet, vagyont kíván alig.
Elindul ebben az időben
és ugyanebben az erdőben
17285 vadászni: inkább, mert kedve alatt,
s nem azért, mert vonzza kaland.
Amikor elérik a fákat,
a hajtók fogják a kutyákat.
Meglátnak egy csoport vadat,
17290 s ráküldik a kopóhadat.
A semminél is kevesebb
idő alatt elszakít a sok eb
a többtől egy szarvast: ritka lény!
Nyakán lóhoz méltó sörény,
17295 s nagy, fehér, erős ő maga.
Rövid kis agancsot hord homloka:
a csont magából most hajtotta,
mint aki nemrég hullajtotta
régi agancsát el pedig.
17300 A kopók vadul kergetik,
teljes erővel, egy se rest,
mígnem aztán leszáll az est.
Akkor elvesztik a nyomot.
A szarvas eliramodott,
17305 és arrafelé menekült,
ahonnét napközben előkerült,
ahol a barlang van sziklába vésve.

Odafutott, és ez lett menekvése.
Marke bosszúsága erős.
17310 A hajtó is mind-mind dühös,
e ritka szép szarvassal pórul járva,
melynek nemigen akad párja,
színét és sörényét tekintve.
A dühtől tajtékzanak szinte.
17315 A kutyákat átadják a pórásznak,
és éjszakára letanyáznak,
mert a pihenésnek ideje volna.
Napközben Tristan és Isolda
minden vadász-zajt hallva hall,
17320 mely az erdő felől rivall,
a kúrtszót s hogy kutyák csaholnak.
Azon nyomban arra gondolnak,
hogyan ez csakis Marke lehet.
Emiatt ők bánkódnak eleget.
17325 Azért merülnek súlyos gondba,
mert hátha őket valaki megmondta.

Namármost másnap kora reggel
a király fővadásza felkel,
még mielőtt hajnal hasad.
17330 A hajtóknak parancsot ad,
hogyan a napkeltét ki-ki várja meg,

s majd akkor nyomába eredjenek.
Ezután pórázra csatol
egy kopót, mely ügyesen szimatol,
17335 és indítja a vadcsapáson.
A kopó fut, hogy megszaglásson
sokféle úttalan utat.
Sziklák és bércek közt kutat,
füves mezőn és kopár tájon,
17340 hol a szarvas, hogy rejteket találjon,
inalt s futott az éjszaka.
Jól követi a nyomot a szuka.
Egyszer csak véget ér a völgy,
s a napsütés mindent betölt.
17345 A vadász azt az ösvényt rója,
ahol a forrás van s Tristan platója.

Aznap reggel Tristan és társa
elindultak sétálgatásra.
Lépdeltek, egymást fogva kézen,
17350 tovább s tovább haladni készen,
a hűvös harmatban kiérve
a virágokkal hímes rétre,
túl a bájos völgy kapuján.
A pacsirta, a csalogány
17355 már el is kezdett orgonálni
és kíséret gyanánt szolgálni.
Szebbnél szebb üdvözlő dalt szánnak
a kedves Isoldnak s Tristannak.
Sok erdei szabad madár
17360 mind-mind őket köszönti már,
mint szokták, szárnyas-latinul.
Sok édes madárka felvidul
annak láttán, hogy jönnek ők.
Mind-mind arra törekedők,
17365 hogy legédesebb módját kiötljék
annak, hogy őket üdvözöljék.
Megannyi lombos gallyról
szívet derítő madárdal szól
és abból számos variáció.
17370 Édes madár-muzsikaszó,
canzone s refloit sok csörről,
mely első és másodszólamot őri
a szerelmesek örömére.
Felbuggyan kettejük elébe
17375 kedves látványként a kútfő forrása,
s még kedvesebb a csobogása.
Szembefut velük csörgedezve, zúgva.
A köszöntő szót csörgi, súgja.
Amint édesen csörgedez,
17380 a szerelmeseket üdvözlí ez.
Ott áll a három hárs: köszöntik őket,
s köröttük az édes szellőket,
kik örömet adnak kívül-belül:
örül nekik a szív, a fül.
17385 Pompás virágdísz a fáknak,
a hímes rét, melyen átvágnak,
a virágok, a harsogó zöld pázsit

és minden, ami csak virágzik,
mindez kettejükre nevet.
17390 Továbbá küld üdvözetet
a harmat, mely szívet vidít,
és csillogásával szemet üdít,
és a lábuknak kellemes hűvösség.
Amikor magukat kigyönyörködték,
17395 a barlangba indulnak vissza,
mindvégig azon gondolkozva,

mi kell most, milyen óvintézkedés.
Van bennük aggály nem kevés
attól, ami be is következik,
17400 hogy valahogyan valakik,
a kutyák lelte nyomot nézve,
rejteket lehet észre.
De Tristannak támad egy ötlete,
és Isold egyetért vele.
17405 Mind a kettő az ágyhoz lép,
és lefeküsznek, ám olyképp,
hogy próbálnak egymástól távol férni,
ahogy férfi mellett fekszik a férfi,
s nem mint férfi mellett a nő.
17410 Távolságot őrző és tisztelő
az ágyban az ő s az ő teste.
Tristan kettejük közé odatette
a kardját: pengéje csupasz.
Itt fekszik ez, ott fekszik az.
17415 Az odamegy, ez idejön:
így alusznak külön-külön.

A vadász, kiről szó volt az imént,
a forrás közelébe ért,
s meglátta a harmaton a nyomot,
17420 mit Tristan s úrnője hagyott,
mikor arra jártak nemrég.
Rögtön megfordul a fejében,
hogy ez a szarvas nyoma, nem egyéb.
Lóról leszáll, a tiprott fűre lép,
17425 és a nyomokat követi,
melyek sora rávezeti
épp a barlang bejáratára.

Az két retesszel van lezárva.
Ő át azon sehogy se jut.
17430 S mert el van zárva ott az út,
a vadász, kerülőt keresve,
megy körbe-körbe közel s messze,
és egészen véletlenül
a barlang oldalán, felül,
17435 talált egy rejtett ablakocskát.
Azon félénken bekukucskált,
és bentről ötlük a szemébe
a Szerelem kétfőnyi udvarnépe,
nem több mint egy férfi és egy nő.
17440 Ettől csodálkozása megnő.
Meglátva a nőt, egyenest
arra gondol: asszonyi test
arra soha föl nem készülhet,
hogy ily szépséget a világra szülhet.
17445 De mindezt nem sokáig nézdeli,
mert kiszáradva észleli:
csupasz kard köztük, úgy feküsznek ketten.
És visszahőköl, és megretten,
merthogy a látvány megijeszti.
17450 Őket látván, gondolni kezdi:
ez valami bűvös titok!
Megborzong, és foga vacog.
Otthagya a sziklakövet,
s a kutyákhoz visszaüget.

17455 Úgy esik, hogy Marke király
hamarabb, mint a hajtók, lóra száll,
és indul utána a fővadásznak,
ki már az úton szembevágat.
„Király úr” – szól a fővadász –,

17460 „van számodra egy híradás!
Imént, mikor a vadat álltam,
egy szép csodadolgot találtam.” –
„Milyen csoda? Tudasd velem!” –
„Egy barlang, hol honol a Szerелеm!” –
17465 „Hol bukkantál rá és hogyan?” –
„Ebben a vadonban, uram!” –
„Ebben a vad vadonban?” – „Úgy van.” –

„És lakik-e valaki ottan?” –
„Lakik, uram, méghozzá kettő:
17470 egy férfiú meg egy istennő.
Egy ágyban egymás mellett fekszenek,
mint akik alvásban versengenek.
A férfi közönséges férfi,
de ahhoz kétségnek kell férni,
17475 hogy hálótársnőjét mellette
szintén emberi lény nemzette.
Mert az a nő szebb, mint egy tündér!
Nem rakhat össze hús, csont és vér,
hiába ölt bármilyen öltözéket,
17480 ezen a földön ily szépséget!
És nem tudom, mi az oka:
kard van fektetve közékük oda,
szép és ragyogó és csupasz.” –
„Odamegyek; utat mutass!”
17485 A fővadász vezeti nyomban
a királyt beljebb a vadonban
a helyig, hol leszállt volt a nyeregből.
Lováról Marke leszáll egyből,
és gyalog követi a nyomokat.
17490 A vadász a lovak mellett marad.
Marke a bejárathoz odamegy;
otthagya, s hol emelkedik a hegy,
és oldalán a szirttető
egyenesen fölmeredő,
17495 ott tekeregve, kanyarogva,
ahogy a fővadász elmondta,
a kis ablakra rátalál.
Kis ablakon bekandikál,
öröme és bánatára,
17500 a két szerelmest együtt látva,
amint fekszenek a kristályágyon,
s rajtuk, mint az imént, mély álom.
Mi a vadásznak, neki is az látszik,
hogy külön fekszik az egyik s a másik,
17505 az egyik ott, a másik itt,
és köztük csupasz kard virít.
Rájön: ez Tristan és Isolda.
A szíve és egész testi mivolta
a szörnyű fájdalomtól megfagy,
17510 s közben az örömtől is, mely nagy.
Hogy Tristan s Isold közé kard került,
azért búsult, annak örült.
Örül, mert remény szavát hallja,
hogy kettejük őt meg nem csalja.
17515 Búsul, mert gyanúja feléled.
Szívében szól ilyen ígéket:
„Én lstenem, világosíts meg engem:
e furcsa dolog mit jelentsen?
Ha történt köztük olyasvalami,
17520 mit rég kezdtem gyanítani,
akkor miért így fekszenek?
Ha egy nő egy férfit szeret,
simuljon hozzá, s egyfolytában
feküdjön ott, a két karjában!
17525 Mért fekszik így e két szerelmes?”
Szívében új szó kél, gyötrelmes:
„Vagy mégis van valami benne?
Estek ők vagy nem estek bűnbe?”

Így kétsége újból szívet tép.
17530 „Bűnösök?” – kérdi. – „Jaj, mindenképp!” –
„Bűnösök?” – kérdi. – „Semmiképp sem!”

Rágódik eme két lehetőségen,
mígnem a tanácstalan férfi
a látványt mindinkább úgy érti,
17535 hogy nem hűtlen Tristan s Isolda sem.
Békességszerző Szerelem
odalopódzik odamenve,
csodásan kendőzve és kenve
bőrére a legszebb festéket:
17540 arcán ártatlanság-fehéret,
és a két szép szeme alatt
látni csalóka aranyat,
mely legjobb festék. Azt jelenti: „nem”.
És e szóval a Szerelem
17545 beragyog a király szívébe.
A másik, mely ott honolt kinnal égve,
az utált és gyűlölt „igen” szó,
már nem volt a király fülébe hangzó.
Így minden, ami rossz volt, eltűnt.

17550 A kétely és a gyanú megszűnt.
Szerelem adta aranyfólia,
az ártatlanság aranya,
Marke szemét és eszét elkábítva,
őt könnyűszerrel elcsábítja
17555 oda, hol szívbeli ünnepnap
új örömet és fényeket kap.
Falja szemével megint és megint
örömét, Isoldát, amint
olyan szépnek látszik, hogy azelőtt
17560 ilyennek sose látta őt.
Én nem tudom, miféle fáradalmat
említ kútfőm – a részletekről hallgat –,
amitől Isolda úgy fölhevült,
hogyan arcára és testére kiült
17565 a pír, mely hozzá szépen illik,
mint mikor a pünkösdi rózsza nyílik,
s e fény Markéig ragyog, oly erős.
Isold szája oly lángoló vörös,
mint amikor izzik a szén.
17570 Igaz is, most már látom én,
mi volt az a fáradalom!
Isold, ahogy mondta dalom,
kora reggel a harmatos
rét pázsitján volt járatos,
17575 és mi mástól hevült föl, ha nem attól!
A fényesen ragyogó Napból
egy fénysugár belé nyomult,
s attól arca lángba borult,
ajka és álla izzik, ég.
17580 Így két szép teremtményiség
játszik egymással ugyanazon testen.
Két külön fény, most egybeesten,
az egyik Nap és a másik Nap
együttes örömmünnepet csap,
17585 s közösen vesznek részt az ünnepélyen,
hogy Isold a Legfőbb Örömben éljen.
Álla, ajka, bőrszíne, külleme
mind annyi szépséggel tele,
és annyi gyönyörűség hatja át,
17590 hogy Marke megadja magát;
egyetlen kívánsága már csak,
hogy: megcsókolhatná őt bárcsak!
Szerelem a tüzét felszítja.
Szerelem a férfit lángba borítja

17595 a női test szépsége által.
A női szépség elcsalja magával
Marke érzékeit, mit észre sem vesz,
Isold testéhez és a Szerelemhez.
Lenyűgözve mered rá a szeme.
17600 Döbbenet szembesül vele,
hogymily pompásan kilátszanak
a takaró alól a mell s a nyak,
szintúgy a kézfeje s a karja.
Fejét főkötő nem takarja,
17605 hanem csak lóheréből fonadék.
Ura nem látta soha még
ily kedvhözónak és kedvesnek.
Hogy a napsugarak beestek
a sziklába vájt ablakon,
17610 s az arcát sütötték nagyon,
a király félt, hogy Isold vékony
bőrének a nap káros és kártékony.
Lombot, szirmot, füvet kézbe kapott,
és betömte az ablakot.
17615 Még imádkozott is Isoldért.
Oltalmat neki az Úrtól kért,
majd eltávozott onnét sirva.
Mélységes bánattól lebíva,
a kutyáihoz visszasielt,
17620 és a vadászatnak véget vetett.
Vadásznépét hazaszalajtó:
minden kopó és minden hajtó
– parancsolja – térjen haza.
Döntése indítóoka:
17625 nem akarja, hogy a sziklát megmássza
bárki, és Isoldát meglássa.

Alighogy Marke elhagyja a bércet,
Isolda és Tristan felébred.
Körülnéznek, csak azt keresvén,
17630 hová is tűnhetett a napfény,
merthogy a nap sugara ott
csak két ablakban ragyogott.
A harmadikat nézik: lehet-e,
hogymily sötét és fekete?
17635 Ezen fölöttébb csodálkoznak.
Egy pillanatig sem haboznak:
mindketten az ágyból kiszállva,
rögtön fölhágnak a kőszálra.
A lombot, a harasztot, a virágot,
17640 mely kirekeszti a világosságot,
meglelik e pillanatokban,
és észrevesznek a homokban
a barlang fölött és alatt
férfitől származó lábnyomokat,
17645 mik oda- és visszavezetnek.
Ettől ők nagyon megijednek,
s a félelem szívükbe váj.
Mindjárt gondolják: a király
valahogyan erre vetődött,
17650 s együttlétük észrevedött.
Legalábbis így képzelik.
Bizonyosságuk nincs nekik
a dologról, nincs nekik az.
Számukra a legfőbb vigasz,
17655 hogy bárki volt a leskelődő,
külön feküdt az ágyban ő s ő,
és az alkalom csak azt adta,
hogymily ők ilyen helyzetben láthatta.

{JEGYZETEK, 17275-17658. SOR}

Cím: a magyar cím a fordítótól származik. A Bechstein adta és Krohn átvette német cím – Entdeckung und Versöhnung, vagyis Fölfedeztetés és megbékélés – ezúttal nem igazán szerencsés.

17326. megmondta: az eredetiben is szó szerint így, „si waeren (...) vermaeret”. A szerelmesek nyilván Curvenalt vagy Brangaenét gyanúsítják.

17355. orgonálni, „organieren”: Gottfried nyilván a madárdal egészét hasonlítja templomi orgonaszóhoz és a különböző madarakat egy-egy orgonasíphoz.

17361. szárnyas-latinul, „in ir latine”. A költőnek a madármelyről az adminisztráció és a szertartások hivatalos nyelve jut az eszébe.

17413. sköv. odatette a kardját: annak jelzése, hogy a férfi és a nő, bár közös a fekhelyük, mégsem hálnak együtt. Vagyis a szerelmespár újabb csalásra kényszerül. A kard kirakását egy utolsó szerelmi együttlét előzhette meg, erre utal a 17561. sorral kezdődő kitérő.

17448. megretten: alig hihető, hogy a fővadász (aki valószínűleg azonos az V. fejezetben szereplő fővadászsal), udvari ember léte, ne ismerné fel Tristant és Isoldát. Még kevésbé valószínű, hogy ő, aki az erdők legjobb ismerője, ne tudott volna a barlangról. Viselkedését az magyarázhatja, hogy el akarja kerülni a felelősségre vonást.

17538. kendőzve és kenve: az eredetiben két azonos tövű ige befejezett alakja, „gestreichet und gestrichen”.

17540. ártatlanság-fehér: fordítói értelmezés. Az eredetiben olvasható „fehérség” („daz wíze”) jelentheti azt is, hogy eredetileg fehér vagy sápadt bőrét a Szerelem különböző színekkel kendőzi, de talán inkább arról van szó, hogy a fehér ugyanúgy kendőzés, mint az aranyszín.

17602. a takaró alól, „uz der waete”: a „wât” szó itt alighanem „bettewât” ’ágytakaró’ értelemben szerepel, nem pedig Isolda ruháját jelenti. Több okból sem valószínű, hogy Isolda ruhástul feküdt le aludni. – Jellemző, hogy Marke a nemrég zajlott intenzív együttlét külső testi jeleit az ártatlanság bizonyítékának tekinti.

17605. fonadék, „schapel”: virágokból, fűből, lombos vesszőkből készült, gyakori viselet volt nyáron. Francia eredetű szó.

17607. ily kedvhozónak és kedvesnek, „so lustic und so lustsam”.

17612. káros és kártékony, „schade und schedelich”.

Kategória: vers, próza

Denumire autor: Gottfried von Strassburg

Látó Szépirodalmi Folyóirat